

بسم الله الرحمن الرحيم

سوال و جواب

تغییرات سیاسی جدید در لبنان

سوال:

سایت العربی جدید در تاریخ ۲۰۲۵/۱/۲۱ گزارشی در وبسایت خود منتشر کرد که نواف سلام پس از دیدار با رئیس‌جمهور جوزف عون در عصر روز سه‌شنبه در کاخ بعبدا، در حالی که یک پرونده سیاه‌رنگ در دست داشت، از کاخ خارج شد، بدون اینکه مشخص شود آیا فهرستی از اسامی یا ترکیب کابینه‌ای ارائه کرده است یا خیر. شایان ذکر است که بعد از بیش از دو سال خلأ ریاست‌جمهوری ناشی از اختلافات سیاسی، پارلمان لبنان در تاریخ ۲۰۲۵/۱/۹ جوزف عون را به‌عنوان رئیس‌جمهور کشور انتخاب کرد. تنها چهار روز پس از این انتخاب، جوزف عون، نواف سلام را مأمور تشکیل دولت جدید لبنان کرد (منبع: الجزیره، ۲۰۲۵/۱/۲۰).

بنابراین، چه اتفاقی در لبنان رخ داده که پس از بیش از دو سال خلأ ریاست‌جمهوری، به‌سرعت توافقی بر سر انتصاب فرمانده ارتش جوزف عون به‌عنوان رئیس‌جمهور در تاریخ ۲۰۲۵/۱/۹ حاصل شد و تنها چند روز بعد، در تاریخ ۲۰۲۵/۱/۱۳ نیز نواف سلام به‌عنوان نخست‌وزیر معرفی شد؟ چگونه همه این تغییرات با چنین سرعتی رخ داد؟ آیا این سرعت نشان‌دهنده آن است که از پیش برنامه‌ای برای تغییر ساختار داخلی و خارجی لبنان در جریان بوده و هم‌چنان ادامه دارد، یا اینکه این تغییرات، روندی معمولی است که مانند سایر تحولات منطقه‌ای اتفاق افتاده است؟

جواب:

برای روشن شدن جواب به سوالات مطرح‌شده، موارد زیر را بررسی می‌کنیم:

نخست: تحولات سیاسی بزرگ در منطقه و جهان، عامل اصلی این تغییرات سریع در لبنان بوده است. در نتیجه عون به‌عنوان رئیس‌جمهور لبنان انتخاب شد و نواف سلام مأمور تشکیل دولت گردید. برای توضیح بیشتر، موارد زیر را بررسی می‌کنیم:

- پس از ترور رهبران حزب ایران توسط رژیم یهود و پیش از برقراری آتش‌بس، درخواست‌های برای انتخاب رئیس‌جمهور و پایان دادن به خلأ سیاسی در لبنان مطرح شد. در رأس این درخواست‌ها، مخالفان حزب ایران قرار داشتند؛ از جمله گروه سمیر جعجع که آشکارا مخالفت خود را با حمایت از غزه در جنگ اعلام کرده بود. این اقدامات، بهره‌برداری از شرایط ناشی از جنگ بود و با هماهنگی فرستادگان اروپایی که هم‌زمان با سفرهای نماینده امریکایی، "هوکستین"، در لبنان حضور داشتند، صورت گرفت. این سفرها عمدتاً بر توقف جنگ و برقراری آتش‌بس متمرکز بود؛ در حالی که حزب ایران این درخواست‌های اپوزیسیون لبنان را غیرقابل قبول و فرصت‌طلبانه می‌دانست.
- پس از ۱۲ جلسه ناموفق برای انتخاب رئیس‌جمهور در لبنان طی دو سال گذشته، نیروهای سیاسی مختلف این کشور به‌طور ناگهانی بر سر فرمانده ارتش، جوزف عون، به توافق رسیدند تا به خلأ ریاست‌جمهوری پایان دهند. حزب ایران پیش‌تر اعلام کرده بود که نامزد مورد حمایت آن، سلیمان فرنجه است (منبع: کانال العالم، ۲۰۲۵/۱/۷)، فرنجه به‌عنوان چهره‌ای وابسته به محور ایران و رژیم ساقط‌شده بشار اسد شناخته می‌شود. سپس، سلیمان فرنجه کناره‌گیری خود از نامزدی را به‌منظور دستیابی به توافق اعلام کرد.
- هواداران محور ایران، یعنی حزب ایران و جنبش أمل، در جلسه نخست به جوزف عون رأی ندادند، در نتیجه رأی‌گیری به دلیل عدم کسب حد نصاب دو سوم (۸۶ رأی) شکست خورد. اما در جلسه دوم، پس از نشستی با این گروه‌های پارلمانی، به او رأی دادند و وی توانست ۹۹ رأی کسب کند. رأی‌گیری در جلسه دوم به‌گونه‌ای تنظیم شد که نشان دهد بدون رأی حزب ایران و جنبش أمل، جوزف عون نمی‌توانست به ریاست‌جمهوری برسد. با اینکه این امر نشان‌دهنده ادامه نفوذ نیروهای وابسته به ایران و تأثیر آن‌ها در روند رأی‌گیری است، اما کنار گذاشتن سیاست تعطیل و کارشکنی، در حالی که توان انجام آن را داشتند، به معنای عقب‌نشینی آن‌ها محسوب می‌شود.

4. در تاریخ ۲۵/۱/۱۳، نواف سلام به عنوان نخست‌وزیر جدید لبنان منصوب شد. معرفی او به‌گونه‌ای بود که به‌عنوان نامزدی برای توافق سیاسی تبلیغ شد؛ نه مانند نجیب میقاتی، نامزد حزب ایران و متحدانش و نه مانند فؤاد مخزومی، نامزد گروه سمیر جعجع، یعنی مخالفان حزب ایران. بدین ترتیب، نواف سلام مأمور تشکیل دولت لبنان شد.
5. نواف سلام در گذشته از سوی حزب ایران و نیروهای هم‌پیمانش در لبنان رد شده بود. حزب ایران در سال ۲۰۱۹، پس از استعفای سعد الحریری، نامزدی او را نپذیرفت و او را "نامزد ایالات متحده" نامید، و در آن زمان حسان دیاب را به‌عنوان نخست‌وزیر معرفی کرد. هم‌چنین، حزب ایران در همان سال، پس از انفجار بندر بیروت در ۲۰۱۹/۸/۴، بار دیگر نامزدی او را رد کرد.
6. به‌نظر می‌رسد که انتخاب نواف سلام به‌عنوان نخست‌وزیر لبنان، حزب ایران و جنبش أمل را خشمگین کرده است. بر اساس گزارش خبرنگار شبکه الجزیره در تاریخ ۲۵/۱/۱۳، گروه پارلمانی حزب‌الله هیچ نامزدی را برای ریاست دولت معرفی نکرد. پس از دیدار نمایندگان گروه حزب‌الله با رئیس‌جمهور لبنان برای تعیین نخست‌وزیر، محمد حسن رعد، نماینده حزب، ابراز تأسف کرد و گفت: «برخی تلاش می‌کنند که این گروه را کنار بگذارند و حذف کنند». او در گفت‌وگو با خبرنگاران افزود: «ما در دیدارمان با رئیس‌جمهور، گامی مثبت برداشتیم، اما دست یاری درازشده‌ای نیافتیم». وی تأکید کرد که حزب‌الله با آرامش و حکمت عمل خواهد کرد تا از منافع ملی لبنان محافظت کند. یک منبع نزدیک به حزب‌الله فاش کرد که این حزب و متحدش جنبش أمل، به رهبری نبیه بری، از تقرر مجدد نجیب میقاتی برای نخست‌وزیری حمایت می‌کردند. او توضیح داد که بازگرداندن میقاتی به نخست‌وزیری، بخشی از توافقی بود که با نماینده سعودی در لبنان، یزید بن محمد بن فهد آل فرحان، حاصل شد و منجر به موافقت حزب‌الله و أمل با انتخاب جوزف عون به‌عنوان رئیس‌جمهور در روز پنج‌شنبه گذشته گردید. به همین معنا، شبکه بی‌بی‌سی در تاریخ ۲۵/۱/۱۳ از رئیس‌گروه حزب ایران در پارلمان لبنان نقل کرد که تقرر مجدد جوزف عون به‌عنوان رئیس‌جمهور، بخشی از توافقی بود که با فرستاده سعودی به لبنان حاصل شد و منجر به همراهی حزب‌الله و جنبش أمل در انتخاب عون به‌عنوان رئیس‌جمهور گردید.

دوم: بدین ترتیب، روند تحولات در لبنان به این شکل پیش رفت و در نهایت، پارلمان رئیس‌جمهور جدید را انتخاب کرد و نخست‌وزیر جدید نیز مأمور تشکیل دولت شد. با بررسی دقیق‌تر، نکات زیر روشن می‌شود:

1. در می‌یابیم که امریکا کاملاً از این تحولات سیاسی در لبنان رضایت دارد؛ بلکه دقیق‌تر اینست که بگوییم، این تغییرات تحت نظارت و مدیریت آن صورت گرفته است. جو بایدن در بیانیه‌ای گفت: «انتخاب جوزف عون را به‌عنوان رئیس‌جمهور لبنان تبریک می‌گوییم». او ادامه داد: «رئیس‌جمهور عون، رهبری قاطعانه‌ای را ارائه خواهد کرد، در حالی که لبنان و اسرائیل به‌طور کامل آتش‌بس را اجرا می‌کنند، صدها هزار نفر به خانه‌های خود بازمی‌گردند و لبنان در مسیر بهبود و بازسازی قرار می‌گیرد. رئیس‌جمهور عون اعتماد من را دارد و من کاملاً معتقدم که او رهبر مناسبی برای این دوره است». (منبع: سی‌سی‌ان عربی، ۲۵/۱/۹) همچنین، محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان سعودی، که یکی از مهره‌های امریکاست، انتخاب جوزف عون را تبریک گفت (منبع: الحرة، ۲۵/۱/۹).
2. بدین ترتیب، تحولات سیاسی جدید در لبنان هیچ ارتباطی با رقابت‌های بین‌المللی بر سر این کشور ندارد. لبنان در دوران ریاست‌جمهوری میشل عون، که به‌عنوان بخشی از محور ایران شناخته می‌شد، تحت کنترل امریکا قرار داشت. رئیس‌جمهور فعلی، جوزف عون، در سال ۲۰۱۷ توسط میشل عون، که خود از مهره‌های امریکا بود، به‌عنوان فرمانده ارتش منصوب شد. به این معنا که جوزف عون نیز از همان ابتدا در دایره نفوذ امریکا قرار داشته است. علاوه بر این، امریکا حتی پیش از خلأ ریاست‌جمهوری در سال ۲۰۲۲ و پس از آن، کمک‌های نظامی خود را به ارتش لبنان ارائه می‌داد. این نشان می‌دهد که رابطه امریکا با فرمانده ارتش، جوزف عون، بسیار نزدیک بوده است. نواف سلام نیز نمی‌تواند از چارچوب نفوذ امریکا بیرون شود چرا که او تمام دوران آموزشی و تدریس خود را در دانشگاه‌های فرانسه و امریکا و همچنین در نهادهای بین‌المللی گذرانده است و آخرین سمتش نیز ریاست بر دیوان بین‌المللی دادگستری بوده است.
3. بدین ترتیب، امریکا امروز در حال تغییر قواعد بازی خود در لبنان است. در گذشته، امریکا برای تثبیت نفوذ خود، بر ایران، محور آن و نیروهای وابسته به آن در لبنان تکیه داشت، اما اکنون در حال کنار زدن این نیروها و جایگزینی آن‌ها با چهره‌های جدید است تا همچنان

نفوذ خود را در لبنان حفظ کند. لبنان همواره در چنگال امریکا بوده و همچنان باقی مانده است، اما امریکا تنها ظاهر و چهره‌های حاکم را تغییر داده است.

4. اما نیروهای وابسته به اروپا، به خوبی می‌دانند که قدرت و نفوذشان در برابر نفوذ امریکا بسیار ضعیف‌تر است. فرانسه، که در قالب مشارکت در "کمیته پنج‌جانبه" حضور داشت، از سال ۲۰۲۳ با نامزدی جوزف عون برای ریاست جمهوری مخالف بود، در حالی که امریکا و عربستان سعودی نام او را از همان زمان مطرح کرده بودند (منبع: العربی الجدید، ۲۲/۹/۲۰۲۳) با این وجود، در نهایت مجبور شد که این انتخاب را بپذیرد. از سوی دیگر، اروپایی‌ها فاقد نفوذ لازم برای به‌دست گرفتن کنترل ریاست جمهوری در لبنان هستند. سمیر جعجع، که بزرگ‌ترین گروه نصرانی در پارلمان را در اختیار دارد، حتی جرأت نکرد نامزدی خود را برای ریاست جمهوری اعلام کند، چراکه حزب ایران شدیداً با او مخالف بود. حزب ایران در این رابطه تصریح کرد: «ما بر هیچ نامی وتو نداریم، مگر بر سمیر جعجع، زیرا پروژه او برای لبنان ویرانگر است.» (منبع: الشرق الأوسط، ۶/۱/۲۰۲۵) همچنین، نامزدی فؤاد مخزومی برای نخست‌وزیری که توسط احزاب مخالف پیشنهاد شده بود، رد شد (منبع: آر تی، ۱۳/۱/۲۰۲۵) بنابراین، نیروهای وابسته به اروپا قادر نیستند هیچ‌یک از سه منصب کلیدی در لبنان (ریاست جمهوری، نخست‌وزیری و ریاست پارلمان) را در اختیار بگیرند و این مناصب همچنان در دست پیروان امریکا باقی خواهد ماند.

5. اما اروپایی‌ها تحولات سیاسی جدید در لبنان را پذیرفته‌اند. امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه، انتخاب جوزف عون به‌عنوان رئیس‌جمهور لبنان را تبریک گفت و در پیامی که در حساب خود در پلتفرم ایکس منتشر کرد، اظهار داشت: «این انتخابات راه را برای اصلاحات، بازگرداندن حاکمیت لبنان و شکوفایی آن هموار می‌کند.» (منبع: الحرة، ۱۰/۱/۲۰۲۵) سخنان رئیس‌جمهور فرانسه، بیانگر دیدگاه کلی نیروهای اروپایی است و نشان می‌دهد که آن‌ها از کاهش نفوذ ایران در لبنان خشنودند. این بدان معناست که اروپا به تحقق بخشی از خواسته‌های خود، یعنی دور شدن لبنان از محور ایران، رضایت داده است. اروپایی‌ها به حضور در "کمیته پنج‌جانبه" که پس از خلأ ریاست جمهوری برای بررسی مسائل لبنان تشکیل شد، بسنده کرده‌اند. در این کمیته، فرانسه در کنار امریکا، مصر و عربستان سعودی حضور دارد، در حالی که قطر نمایندگی منافع انگلیس را در آن بر عهده دارد.

این بدان معناست که امریکا امروز بازیگر بین‌المللی مسلط در لبنان است و این واشنگتن است که چهره‌ها را تغییر داده و ساختار سیاسی را بازسازی می‌کند، در حالی که اروپایی‌ها تنها به حذف نفوذ ایران از لبنان رضایت داده‌اند.

سوم: اما درباره تغییر چهره لبنان در سطح داخلی و خارجی، این مسئله از موارد زیر قابل مشاهده است:

1. در سطح داخلی لبنان، به نظر می‌رسد که محدودیت‌ها بر سلاح حزب ایران افزایش خواهد یافت. همچنین، اصطلاح "مقاومت" که در گذشته همواره در کنار اظهارات و بیانیه‌های ریاست جمهوری لبنان دیده می‌شد، از اظهارات و بیانیه‌های رئیس‌جمهور جدید کاملاً حذف شده است.

أ- برخلاف سخنرانی‌های سنتی که ویژگی دوره‌های پیشین پس از جنگ داخلی لبنان بود، سخنرانی جوزف عون حاوی پیام‌های روشنی بود. مهم‌ترین این پیام‌ها، تأکید بر لزوم "تثبیت حق انحصاری دولت در حمل و کنترل سلاح" به‌عنوان یک اصل اساسی برای تقویت حاکمیت لبنان بود (منبع: الحرة، ۱۰/۱/۲۰۲۵) همچنین عون در سخنان خود تأکید کرد: «دولت لبنان - و تکرار می‌کنم، دولت لبنان - از اشغالگری اسرائیل رهایی خواهد یافت.» (منبع: سی‌سی‌ان عربی، ۱۰/۱/۲۰۲۵)

ب- نواف سلام به گمانه‌زنی‌های رسانه‌ای درباره توزیع وزارتخانه‌ها میان احزاب سنتی و همچنین پیروی از شروط حزب‌الله و جنبش امل، به‌ویژه واگذاری وزارت دارایی به آن‌ها، واکنش نشان داد. او افزود: «من به هیچ گروهی تعهدی برای واگذاری هیچ وزارتخانه‌ای نداده‌ام. وزارت دارایی نیز مانند سایر وزارتخانه‌ها، متعلق به هیچ طایفه‌ای به‌صورت انحصاری نیست.» وی همچنین تأکید کرد که تمایل دارد دولت را با ترکیب ۲۴ وزیر تشکیل دهد (منبع: العربی الجدید، ۲۱ جنوری ۲۰۲۵)

2. اما در سطح خارجی، با بررسی تحولات رخ داده، نکات زیر قابل مشاهده است:

أ- برخلاف روند معمول، هیچ نقش آشکاری از ایران در انتخاب رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر لبنان دیده نشد، اگرچه ماهیت این نقش در پی مواضع حزب وابسته به ایران در لبنان وجود دارد. با این حال، از آنجا که حزب ایران و متحدانش توانایی تعطیل کردن این تحولات را داشتند اما چنین نکردند، این تغییرات که از آن به‌عنوان "کودتای امریکایی" یاد شده است، عملاً با موافقت ضمنی ایران صورت گرفته است. نفوذ ایران واقعاً در حال کاهش در منطقه عربی است. امریکا حل سیاسی بحران سوریه را به ترکیه واگذار کرده و ایران را از این روند کنار گذاشته است، همان‌طور که روسیه را نیز کاملاً از معادله سوریه حذف کرد. این سیاست جدید امریکا در منطقه است و تنها به دولت بایدن محدود نمی‌شود؛ بلکه دولت آینده امریکا نیز همین رویکرد را ادامه داده و آن را در سوریه و لبنان تعمیق خواهد کرد و به عراق نیز گسترش خواهد داد. این سیاست کاملاً با خواسته‌های رژیم یهود همخوانی دارد و ممکن است بخشی از تعهداتی باشد که دولت بایدن در قبال رژیم یهود پذیرفت تا این رژیم را به موافقت با آتش‌بس در لبنان وادار کند.

ب- به نظر می‌رسد که رئیس‌جمهور جدید لبنان به خوبی آگاه است که امریکا او را در این مقطع برای ایجاد تغییرات اساسی در لبنان به قدرت رسانده است. رئیس‌جمهور جوزف عون در آغاز سخنرانی مراسم سوگند خود گفت: «نمایندگان محترم با انتخاب من به‌عنوان رئیس‌جمهوری لبنان، مرا مفتخر کردند. این بزرگ‌ترین افتخاری است که نصیب من شده و سنگین‌ترین مسئولیتی است که بر دوش می‌کشم. اکنون، من نخستین رئیس‌جمهور پس از یک‌صدسالگی تأسیس "لبنان بزرگ" هستم، در حالی که در میانه زلزله‌ای در خاورمیانه قرار داریم؛ جایی که ائتلاف‌ها فروپاشیده، رژیم‌ها سقوط کرده‌اند و حتی ممکن است مرزها تغییر کنند.» (منبع: ایندپندنت عربی، ۲۰۲۵/۱/۱۱) بر اساس همین منبع، نخستین سفر خارجی عون به عربستان خواهد بود. رئیس‌جمهور لبنان، جوزف عون، امروز شنبه اعلام کرد که عربستان سعودی اولین مقصد خارجی او خواهد بود، پس از آنکه در تماس تلفنی با ولیعهد، محمد بن سلمان، دعوتی برای سفر به این کشور دریافت کرده است.

ت- از تمام این تحولات چنین برمی‌آید که امریکا این بار عربستان سعودی را مسئول پرونده لبنان کرده است؛ در حالی که در دوره قبلی این نقش را به ایران واگذار کرده بود. بنابراین، نقش عربستان در امور لبنان برجسته خواهد بود و این کشور در روند بازسازی نیز نقش کلیدی ایفا خواهد کرد، به‌ویژه با توجه به اینکه انتظار می‌رود ایران تحت فشارهای تجاری و مالی جدیدی که دولت ترامپ بر آن تحمیل خواهد کرد، قرار گیرد. بدین ترتیب، عربستان جایگزین ایران در لبنان خواهد شد، هم از نظر سیاسی و هم از نظر مالی، به‌ویژه در روند بازسازی، حمایت از دولت برای تقویت ارتش لبنان و تسهیل روند خلع سلاح حزب ایران. این روند ممکن است لبنان را به سوی عادی‌سازی روابط با رژیم یهود سوق دهد؛ به‌ویژه که رئیس‌جمهور آینده امریکا، دونالد ترامپ، برای تحقق عادی‌سازی روابط عربستان و رژیم یهود عجله دارد.

چهارم: این وضعیت وحشتناک در لبنان و پیرامون آن هم‌چنان ادامه خواهد داشت تا زمانی که الله سبحانه و تعالی امر موعود خود را به تحقق رساند، دولت خلافت برپا شود و تمامی این نیروهای سیاسی از لبنان و اطراف آن محو گردند، همان‌گونه که رژیم یهود نیز محو خواهد شد، چنان‌که نظام اسد در سوریه از بین رفت. آنگاه شام، همانند همیشه، به جایگاه قلب تپنده امت اسلامی بازخواهد گشت. ما یقین داریم که خلافت، پس از این دوره سلطه‌گری جابراکه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم، بار دیگر بازخواهد گشت. احمد از حذیفه روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيَّةً فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا، ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مَهْجِ النَّبُوَّةِ. ثُمَّ سَكَتْ»

ترجمه: سپس دوران سلطه‌گری جابراکه خواهد بود، که تا زمانی که الله (سبحانه و تعالی) بخواهد، ادامه خواهد داشت، سپس هرگاه بخواهد، آن را برخواهد داشت، و آنگاه خلافتی بر منهج نبوت برپا خواهد شد. سپس سکوت کرد.

و هرچا که این خلافت برپا شود، به شام خواهد رسید و در آن مستقر خواهد شد.

طبرانی از سلمه بن نفیل روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«عُرُودِ الْإِسْلَامِ بِالشَّامِ»

ترجمه: پایگاه اسلام در شام خواهد بود.

و خلافت، با جنگیدن با یهود، رژیم اشغالگر را از بین خواهد برد و فلسطین را به طور کامل به دارالاسلام بازخواهد گرداند و بی تردید فردا برای منتظرانش نزدیک است.

اما سنت الهی چنین نیست که ملائکه را از آسمان فرو فرستد تا برای ما خلافت را برپا کنند و با دشمنانمان بجنگند، در حالی که ما در جای خود نشسته ایم. بلکه الله سبحانه و تعالی ملائکه را به عنوان یاری و بشارتی از پیروزی، برای مردانی که به پروردگارشان ایمان آورده اند و هدایت شان افزوده شده است، نازل می کند. لشکری از مسلمانان، صابر در جنگ، که به امام خود اقتدا کرده و از پشت سر او با دشمنانشان می جنگند. آنگاه ما از جمله کسانی خواهیم بود که این بشارت بزرگ را دریافت خواهند کرد:

﴿نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَقَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [صف: ۱۳]

ترجمه: یاری ای از جانب الله (سبحانه و تعالی) و فتعی نزدیک، و مؤمنان را بشارت ده!

۲۳ رجب ۱۴۴۶ ه.ق

مطابق با ۲۳/۱/۲۰۲۵ م.

مترجم: احمد صادق امین